

POSTMUSEUM UNDER 1955

Postmuseinämnden

Ledamöter av Postmuseinämnden: överintendenten N.-F. G. Antoni, ordförande, intendenten B. S. Bengtsson, tekn. lic. R.-B. Eklund (1/7—31/12), f. postdirektören E. G. Långe (1/1—30/6), fil. dr. G. Menzinsky, intendenten J. G. H. Stenerudh, sekreterare, och byråsekreteraren K. H. Wicksell.

Under året har hållits tre sammanträden. Arbetet inom nämnden har till stor del rört sig om frågor i samband med de ombyggnads- och nyordningsarbeten, vilka hela året pågått inom museet. Med anledning av museets förestående 50-årsjubileum i december 1956 har diskuterats frågan om utgivandet av en jubileumsskrift. Slutligen kan meddelas att nämnden tillstyrkt ett förslag om att till olika, icke-postala institutioner och sammanslutningar mot ersättning upplåta lokaler i museet för utställningar.

Postdirektören Långe, initiativtagare till och grundare av Postmuseum, kvarstod, på egen begäran, såsom ledamot av Postmuseinämnden endast t. o. m. utgången av juni. Han bevistade sitt sista sammanträde den 27 nämnda månad, varvid ordföranden med några korta ord belyste hans energiska och självupppoffrande arbete under ett 50-tal år för Postmuseum. Långe avled den 24 juli.

Personal

Museets föreståndare var intendenten J. G. H. Stenerudh. Som amanuens vid den historiska avdelningen tjänstgjorde fil. kand. Skans N. T. Nilsson och som föreståndarens närmaste biträde inom den filatelistiska avdelningen överpostexpeditören N. Ingegerd Holmberg.

Det filatelistiska biblioteket sköttes av direktören N. Strandell med biträde av direktören V. Org.

Kontorsbiträde var Britt-Karin Burman, f. Östman, ordinarie vaktmästare expeditionsvakten H. E. Andén, som emellertid fr. o. m. den 1 juni uppehållit annan tjänst i Generalpoststyrelsen. Ordinarie städerskor voro fröken Elsa Olsson och fru Elsa Sjöblom.

Under året uppehöll förste postexpeditören Majken Cederberg-Olsson en tillfällig överpostexpeditörstjänst vid museet. Hon biträdde vid olika arbeten i samband med nyordnandet av en del samlingar inom den historiska avdelningen. Förutom posthistoriska utredningar i anslutning härtill har Cederberg-Olsson gjort översättningar till och från främmande språk, registrerat och ordnat material från förra årets fototävling och insamlingen av "Postminnen" m. m.

Brevbäraren K. Y. Hellström, Stockholm 6, uppehöll en tillfällig expeditionsvaktsbefattning. Utom fotografering för museet, främst för det blivande kortregistret över museets föremålsbestånd, fullgjorde Hellström diverse fotograferingsuppdrag åt olika avdelningar inom Generalpoststyrelsen och för Postdirektionen i Stockholms distrikt.

F. byråsekreteraren O. I. Olsen utförde beskrivningar till ovan nämnda kortregister samt registrerade och ordnade olika arkivsamlingar.

Extra ordinarie kontorsbiträdet Birgitta A. L. Nyberg har biträtt vid ommonteringen av utländska frimärken samt utfört olika renskrivningsarbeten.

Extra ordinarie brevbäraren H. O. Insulander, Stockholms distrikt, vikarierade fr. o. m. 1 juni för expeditionsvakten Andén.

Extra ordinarie reparatören P. W. Lindström biträdde vaktmästaren vid diverse göromål i samband med museets ombyggnad, rengjorde frimärken och ombesörjde klippning och klistring för museets klipparkiv.

Under museets öppethållande anlätades extra personal för vakthållningen. Ersättning utgick till vakterna med kr. 3: 50 per timme å vardagar och kr. 5: 00 per timme å sön- och helgdagar.

Fastighet och lokaler

De under 1954 påbörjade ombyggnads- och reparationsarbetena fullföljdes under året.

Förutom i föregående årsredogörelse redovisade förändringar skedde bl. a. följande i frimärksvåningen:

I väggen mellan trapphallen och "Andra svenska frimärkssalen", belägen utmed Lilla Nygatan, insattes tre stycken fasta montrar. Genom montrerna får besökaren redan från hallen insyn i frimärkssalen.

Entrén till frimärksvåningen sker genom det s. k. Entrérummet, tidigare ett litet uppknäppningsrum. Entrérummet har försetts med en fast inredning, bestående av en disk, utrustad med sex förvaringlådor, samt

en skärmvägg, på baksidan försedd med hyllor. Det är avsett att vid exempelvis tillfälliga utställningar från disken försälja frimärken, biljetter m. m.

Från Entrérummet kommer besökaren in i det s. k. Receptionsrummet, tidigare "Gamla kuriosan". Här har uppsatts en fast väggmonter, visande de frimärken, som tillhandahålles av Postverkets frankoteckens-expedition för samlare.

Till vänster om Receptionsrummet ligger i fil de tre salarna för tillfälliga utställningar, varpå följer filmsalen, den tidigare "Lagerlöfs-salen". Detta rum har uppdelats i två hälfter längs den takbärande balk, stödd av två pelare, som redan tidigare fanns. De två utrymmena skiljas åt genom ett draperi. Rumshalvan närmast Munkbrogatan är avsedd för filmvisningar, föredrag m. m. och här har placerats ett innertak av akustikplattor, delvis perforerade för varmlufts-inblåsning. Rumshalvan inåt gården är reserverad för utställningsändamål.

Det väggfasta skåpet för förvaring av museets två Mauritiusfrimärken har flyttats från filmsalen till närmast angränsande frimärkssal.

Den hittills berörda delen av frimärksvåningen — Entré- och Receptionsrum samt utställnings- och filmsalarna — kan, om så önskas, göras oberoende av museets tjuvlarmsanläggning genom en s. k. förbikopplare.

I frimärksvåningens båda salar utmed Lilla Nygatan, "Första och Andra svenska salarna", inmonterades innertak av akustikplattor. I innertaken infälldes salarnas belysning.

De frilagda 1600-talsbjälkarna i "Nordenrummet" konserverades av konservator S. Dalén, som även konserverade fragment av 1600-talsväggmålning i föreståndarens tjänsterum.

I redogörelsen omnämnda fasta inredningsdetaljer ha ritats av arkitekt L.-E. Lallerstedts byrå.

Den nya personhissen i museet levererades och installerades av Graham Brothers AB.

Historiska samlingarna

De historiska samlingarna 2 trappor upp nyordnades helt under året.

I trapphallen uppställdes en ny upplaga av museets gamla "norrlandsmonter", visande en rörlig bussdilgens i ett vintrigt norrländskt landskap.

Det första utställningsrummet i våningsplanet upptages av Postkontorsinteriören 1850. Utrymmesbrist har nödvändiggjort en inskränk-

ning i möbleringen jämfört med interiörens föregående uppställning, vilken dock i stort sett följts. En 1800-talsdörr med tillhörande foder har insatts i rummets bortre vägg och i dörren har inmonterats en postlucka, använd å postkontoret i Hörby under senare hälften av 1800-talet.

Ett minnesrum har inretts åt generalpostdirektör A. W. Roos. Roos' tjänsterum fanns i museifastigheten till år 1875. I interiören har placerats de möbler från generalpostdirektör Roos' tjänsterum, som finns i museets ägo, jämte Roos' porträtt i olja. I övrigt har interiören kompletterats med tidsenliga inventarier. På rummets inre långvägg har uppsatts sju pannåer med text, belysande olika sidor av Roos' postala gärning.

Den gamla Postkontorsinteriören från 1900-talets början uppställdes utan annan förändring, jämfört med den tidigare uppställningen, än vad som betingades av det ökade utrymmet. Kassadysken försågs med avslutande tillsatser vid dess bägge kortändar.

I Dioramarummet igensattes alla fönster utom ett mot Munkbrogatan. Detta fönster försågs med en persienn. I rummet insattes väggfasta montrar för de gamla dioramorna med modeller av olika postskjutsar och uppställdes museets fem modeller av järnvägspostvagnar jämte den norrländska forsbåtsmodellen. En väggfast skärm uppfördes mot väggen gränsande till 1900-talspostkontoret, och på skärmen uppmonterades tre fotografiska reproduktioner av kartor över Sverige, å vilka markerats postföringslinjer och postanstalter i landet under åren 1850 resp. 1900 och 1955. Till belysning av kartorna installerades i taket 3 st. strålkastare.

Postkontoret 1955 inreddes med dels en kassaexpedition, dels ock avdelningar för ankommande och avgående post. Kassaexpeditionen utrustades med en halvfrontal disk med två kassaplatser. Kassorna har utrustats med journaler, blanketter och andra tillbehör, allmänhetens skrivpulpet med blanketter och sorteringsfacken med fingerade brev etc., allt för att ge ett levande intryck åt interiören.

De närmast följande tre utställningsrummen är ägnade olika sidor av den moderna svenska posten. Så har brevbärarens arbetsområde tilldelats ett rum, kassatjänstemannens ett annat och postgiro och postsparbank ett tredje. Inredningsarbetena i dessa rum hann ej slutföras under året. Enahanda var förhållandet med våningsplanets sista utställningsrum, där de internationella postförbindelserna skall belysas. På ena långväggen i detta rum har emellertid en av konstnären Lennart Rodhe

utförd replik i olja av hans väggmosaik i Östersunds postkontor, "Paket på löpande band", uppsatts. Målningen har skänkts av frimärksutställningen Stockholmia 55 och Föreningen Postmusei Vänner.

Som konstnärlig rådgivare vid inredningsarbetet har anlitats artisten Martin Gavler.

Bildhuggaren Karl Hultströms bronsbyst av drottning Kristina, vilken tidigare varit placerad i allmänhetens avdelning på postkontoret Stockholm 1, överflyttades till museet och fick sin plats i hallen en trappa upp.

På Stockholms stads bokauktionskammare förvärvades bl. a. äldre postkartor, äldre tryck med postal anknytning och en del äldre originalbrev. Gravyrer och litografier med postala motiv inköptes i svenska och utländska antikvariat.

Under året genomfördes en insamling av postmannaminnen i form av en tävling, vartill postverkets samtliga pensionärer inbjöds deltaga genom personlig inbjudan. Tävligen samlade 198 deltagare, vilka sammanlagt insände 3798 sidor minnesanteckningar förutom ett stort antal bilagor i form av fotografier, teckningar, äldre handlingar m. m.

Frankoteckenssamlingarna

Direktör V. Org har under året med biträde av kontorsbiträdet Britt Burman ordnat om frimärkssamlingarna från följande länder: Tyskland, Ukraina, Ungern, Vatikanstaten, Västukraina, Västungern, Württemberg, Österrike, Östrumelien och Övre Schlesien. Direktör N. Strandell har författat beskrivande texter till dessa samlingar.

Med biträde av kontorsbiträdet Birgitta A. L. Nyberg har direktör Org under året omordnat frimärkssamlingar från 40 länder i Afrika — Rhodesia t. o. m. Övre Volta — och vidare från 13 länder i Nordamerika — Amerikas förenta stater t.o.m. St. Pierre et Miquelon. Artisten G. Westenberg har försett albumbladen för dessa länder med texter.

Ommonteringen av samlingarna från Central- och Sydamerika har påbörjats.

Litteratur

Som nr 30 i serien Meddelanden från Postmuseum utkom till det svenska frimärkets hundraårsjubileum en engelsk upplaga av Olsson-Benzingers Svenska Postverkets Frankotecken, Del 1 a. Boken bär på

engelska titeln Skilling Banco Stamps of Coat of Arms Type. Översättningen till engelska utfördes av civilingenjören Eric Hallar, West Englewood, N. J., U. S. A.

Filatelistiska biblioteket

Antalet besökande i biblioteket var 279. För hemlån rekviderades 318 böcker. Motsvarande siffror föregående år voro 338 resp. 299.

På grund av museets ombyggnad hölls biblioteket stängt t. o. m. den 13 april.

Tjänsteresor

Museets föreståndare företog under året tjänsteresor till olika orter i samband med filatelistiska utställningar, för att hålla föredrag i olika ämnen och slutligen för att vid olika postmästarmöten föreläsa om museet.

Utställningar

1. I P O S T m u s e u m

I samband med Stockholmia 55 anordnades en utställning "Svenskt frimärkstryck 1855—1955", där ett urval av svenskt frimärkstryckmateriel visades. Under tiden 1—10 juli var utställningen öppen dagligen kl. 12—18, och regelbunden bussförbindelse uppehölls mellan museet och Stockholmia 55 i Liljevalchs konsthall.

En utställning av gamla julkort, "God helg tillönskar...", pågick den 3—23 december, varvid Föreningen Rädda Barnen medverkade med försäljning av sina julkort.

Postens konstförening i Stockholm hade i museet utställningar av måleri, skulptur och grafik, dels den 9—15 maj och dels den 14—20 november.

2. I v i l k a P o s t m u s e u m d e l t a g i t

Inom landet:

En Nordisk frimärksutställning, arrangerad av Malmöavdelningen av Sveriges Filatelist-Förening 29 januari—6 februari.

En frimärksutställning i Karlstads Museum 27 april—15 maj.
Jubileumsutställningen "Stockholmia 55" 1—10 juli.
Göteborgs Filatelistförenings utställning "Frimärket 100 år" 29 oktober—6 november.
Kristianstads filatelistklubbs frimärksutställning 3—7 november.
I utlandet:
"Norwex", jubileumsutställning i Oslo 4—12 juni.
Nord-Skandinaviska Frimärksutställningen "Oulex", Uleåborg 2—4 september.
Westeuropäische Postwertzeichenausstellung "Westropa", Düsseldorf 14—18 september.
Exposition Philatélique à Nantes 14—18 oktober.
"Julemerket 50 år" Oslo 1—3 november.
Kunstenaars Ontwerpen Postzegels 15 december 1955—15 januari 1956.

Sammankomster och föredrag i museet

Föreningen Postmusei Vänner hade sitt årsmöte i museet den 29 mars. Förra postdirektören i kinesiska postverket E. Nordström höll ett föredrag betitlat "Några minnen från Kina i seklets början" och direktören N. Strandell kåserade om det engelska frimärkets 100-årsjubileum.

I samband med utställningen Stockholmia 55 arrangerade Postmusei Vänner en sammankomst i museet den 6 juli för omkring 400 in- och utländska gäster. Hälsningsanförandet hölls av föreningens ordförande, envoyén Christian Günther, och till underhållningen medverkade Postflickorna och Dalaföreningens folkdanslag.

Frimärksklubben C. G. T. anordnade under hösten en föredragsserie för sina medlemmar i museet. Slutligen har olika föreningar under året haft sammankomster i museet, varvid någon av museets tjänstemän hållit föredrag i filatelistiska eller posthistoriska ämnen.

Öppethållande

Museet hölls öppet för allmänheten söndagar och helgfria onsdagar kl. 13—15 samt helgfria torsdagar kl. 19—21. Fr. o. m. den 15 september utsträcktes torsdagarnas öppethållande till 3 timmar, varvid under den första timmen, kl. 18—19, särskilda program för skolorna arrangerades.

Museets filatelistiska bibliotek var för allmänheten tillgängligt å onsdagar kl. 13—15 samt, med undantag av sommarmånaderna juni—augusti, å torsdagar kl. 19—21. På grund av museets ombyggnad var biblioteket stängt t. o. m. den 13 april.

Antal besökande under året:

januari	567	juli	1.918
februari	1.498	augusti	331
mars	910	september	463
april	675	oktober	901
maj	412	november	1.594
juni	379	december	1.630

eller sammanlagt 11.278.

Antal besökande åren 1946—1955:

1946	16.346	1951	20.540
1947	6.925	1952	13.266
1948	8.682	1953	10.501
1949	10.514	1954	9.830
1950	9.960	1955	11.278